Elinkeinostrategia 2025

Yritystoiminnan kiihdytin

Tyrnävän kunta

Kehitysyhtiön hallitus 10.5.2021
Kunnanhallitus 17.5.2021
Kunnanvaltuusto 24.5.2021

Kunnankuja 4, 91800 Tyrnävä
www.tyrnava.fi

Sisällysluettelo

1. Johdanto 3
2. Lähtökohdat ja toimintaympäristö 4
2.1. Elinvoima Tyrnävän kuntastrategiassa 4
2.1.1. Kuntastrategian määrittelemät lähtökohdat elinkeinojen kehittämiselle 4
2.1.2. Elinvoima läpileikkaavana teemana 5
2.2. Nykytilanne 6
2.2.1. Tilastoja ja tutkimuksia 6
2.2.2. Kokemuksia 8
3. Visio 2025 10
4. Strategiset tavoitteet 10
4.1. Yritysystävällinen Tyrnävä 10
4.2. Hankkeet ja yritystoiminnan tuet hyötykäyttöön 11
4.3. Elinkeinot tukemaan hiilineutraali Tyrnävä -tavoitteiden saavuttamista 11
5. Tekemisen kärjet 12
5.1. Tehtävänä parantaa Tyrnävän yritysmyönteisyyttä 12
5.2. Tehtävänä laajentaa yrityspohjaa 12
5.3. Tehtävänä alkutuotannon jalostusasteen nostaminen 13
6. Jatkotoimenpiteet 13

Liite 1 14
Liite 2 15

1. Johdanto

Tyrnävän elinkeinostrategia nostaa esille kunnan elinkeinojen kehittämisen kärjet ja luo perustaa lähivuosien toimenpiteille. Elinkeinostrategian taustalla ja lähtökohtana on vuonna 2019 valmistunut kuntastrategia. Tyrnävän kunnan elinvoimatoimikunnassa on vuosina 2018-2020 koostettu tavoitteita Tyrnävän kunnan elinvoimaisuuden kehittämiselle ja virkatyönä on niiden pohjalta laadittu 2018-2019 luonnos yritysystävällinen Tyrnävä suunnitelmasta. Keväällä 2021 teetimme Taloustutkimuksella kunnassa yrityskokemustutkimuksen, jonka tuloksilla nykytilan kuvaus tarkentui.

Kansallisissa selvityksissä Tyrnävän kunta on luokiteltu usein ”keskimääräisiin menestyjiin”. Aluekonsulttitoimisto MDI julkaisee vuosittain aluekehityksen laajan tilannekuvan, jossa vuoden 2020 tiedoilla Tyrnävä sijoittuu keskimmäisten kuntien luokkaan, kun koko Suomen kunnat suhteutetaan heikoimmasta parhaimpaan. Avaamme tätä selvitystä tarkemmin osana nykytilan kuvausta. (https://www.mdi.fi/tietopalvelu/laaja_tilannekuva/)

Kalevi Sorsa instituutin julkaiseman eriarvoisuuksien Suomi -selvityksen mukaan Tyrnävä on osa Keskiverto-Suomea. Selvitys jakaa Suomen sosioekonomisten etujen ja haittojen perusteella neljään typologisesti erilaiseen Suomeen. Tyrnävällä ja muilla samaan luokkaan kuuluvilla kunnilla suurin osa tarkastelluista indikaattoriarvoista on lähellä koko maan keskiarvoa. (https://www.fes.de/fi/eurooppa-politiikka/epatasa-arvoinen-suomi)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen TEAviisari puolestaan sijoittaa Tyrnävän teeman mukaan 45–73 % välille, kaikkien mitattavien osa-alueiden jäädessä luokkaan parannettavaa. (https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tulokset?r=KUNTA859)

Elinkeinostrategiaa tulee osaltaan käyttää työkaluna nostaa sijoittumistamme näissä koko Suomen kuntia koskevissa vertailuissa kohti terävintä kärkeä elinvoiman, työpaikkojen ja yritysten toimintaympäristön mittapuulla mitattuna. Osana nykytilan kuvausta tarkastelemme keskeisiä tilastollisia tunnuslukuja Tyrnävällä, Oulun seudulla ja maakunnassa, sekä Tyrnävän yritysten ja työpaikkojen jakaumaa toimialoittain.

Kuva 1. Tyrnävän kuntastrategian strategisten valintojen kansikuvassa elinvoimaista elinkeinotoimintaa.

2. Lähtökohdat ja toimintaympäristö

2.1. Elinvoima Tyrnävän kuntastrategiassa

2.1.1. Kuntastrategian määrittelemät lähtökohdat elinkeinojen kehittämiselle

Tyrnävän kunta on turvallinen koti jokaiselle ja kaikelle.

Tyrnävän kuntastrategian visio, arvot ja strategiset valinnat ohjaavat myös elinkeinojen kehittämisen tavoiteasetantaa kehittämisen tavoitteiden lähtökohtina. Kuntastrategiassa visiota avataan seuraavasti:

> Lähipalvelut, sivistys ja hyvinvointi, turvallinen ja sujuva arki sekä elinympäristön kehittäminen ovat kunnan toiminnan keskiössä.
>
> Kunta toimii aktiivisesti yhteistyössä sidosryhmien kanssa ja luo mahdollisuuksia elinkeinoelämän kehittämiselle.
>
> Tyrnävän kunnan toimintatavoissa korostuu asiakas- ja asukaslähtöisyys sekä laaja hyvinvointinäkökulma.

Avoimuus, Kestävyys, Oikeudenmukaisuus, Turvallisuus, Vastuullisuus

Kuntastrategiassa arvoja kuvataan seuraavasti: Kunta toimii avoimesti ja jatkuvassa vuorovaikutuksessa sekä kuntalaisten että muiden sidosryhmien kanssa. Kestävyys, sekä tehtävien valintojen ympäristöllisten, sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten kokonaisvaltainen huomioiminen, on toiminnan lähtökohta. Kunnan toiminnassa korostuu yksilöllisyys ja yhdenvertaisuus. Tyrnävä on turvallinen asuin- ja kasvuympäristö. Päätöksenteko on vastuullista ja päätöksenteon vaikuttavuutta arvioidaan pitkällä tähtäimellä.

> 1. Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle sekä tarpeellisille sosiaali- ja terveyspalveluille
> 2. Työpaikat ja asiointipalvelut ovat lähellä ja saavutettavissa sekä kunnassa että lähiseudulla
> 3. Kuntataloudessa huolehditaan hyvinvoinnista ja yhteisistä varoista
> 4. Vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa
> 5. Yhteisestä ympäristöstä pidetään huolta erityispiirteitä arvostaen
> 6. Edistetään paikallislähtöistä yrittäjyyttä ja lähiruokaa

Kuudesta strategisesta valinnasta kaksi liittyy suoraan elinkeinojen kehittämiseen. Tyrnävän työpaikkaomavaraisuuden nostaminen nousee elinkeinojen kehittämisen lähtökohdaksi. Tyrnävälle haetaan yrityksiä ja toimijoita, jotka paikallisista vahvuuksista – oli se sitten erityislaatuisen maaperän ja High grade -alueen ympärille syntyneestä alkutuotannosta ja peruna-alan klusterista tai demografia ja sijaintitekijöiden kokonaisuudesta.

Elinkeinojen kehittämisessä mahdollistetaan kuntalaisille lähipalvelujen saatavuus ja sujuvan arki. Kunta tekee tiivistiä yhteistyötä yrittäjien ja muiden sidosryhmien kanssa. Valintoja tehdään kestävän kehityksen periaatteet lähtökohtana. Tavoitteena on luoda hyvinvoivaa, vireää, ympäristötietoista ja yritysmyönteistä Tyrnävää.

2.1.2. Elinvoima läpileikkaavana teemana

Kunta tarjoaa kattavasti varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut sekä kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelut, sosiaali- ja terveyspalvelut sekä vapaan sivistystyön tarjoamat mahdollisuudet.

Maankäytön ja kaavoituksen keinoin mahdollistetaan yritysten ja asukkaiden sijoittuminen yhdyskuntarakenteen kannalta järkevästi. Huolehditaan kunnan sisäisistä ja alueellisista yhteyksistä.

Varataan resursseja hyvinvointia tukeviin toimenpiteisiin. Kunnan kiinteistöstä ja maaomaisuudesta pidetään huolta suunnitelmallisesti ja pitkän aikavälin tavoitteita asettaen.

Kuntalaiset osallistuvat päätöksentekoon. Kaikessa päätöksenteossa ennakkovaikutusten arviointi on päätöksenteon perusta. Avoimen päätöksenteon kautta osallistava budjetointi tuodaan käytäntöön osana talouden suunnittelua.

Elinympäristöstä huolehditaan suunnitelmallisesti. Ainutlaatuiset kohteet, kuten kuntakeskuksen Meijerialueen ympäristö, nostetaan omaan arvoonsa ja niitä kehitetään vetovoimatekijöinä.

Tarjotaan yrityksille kehittymisen mahdollisuuksia kunnassa. Kunta tekee tiivistä yhteistyötä paikallisten ja seudullisten yrittäjäyhteisöjen kanssa. Lähiruoka on esillä eri toiminnoissa.

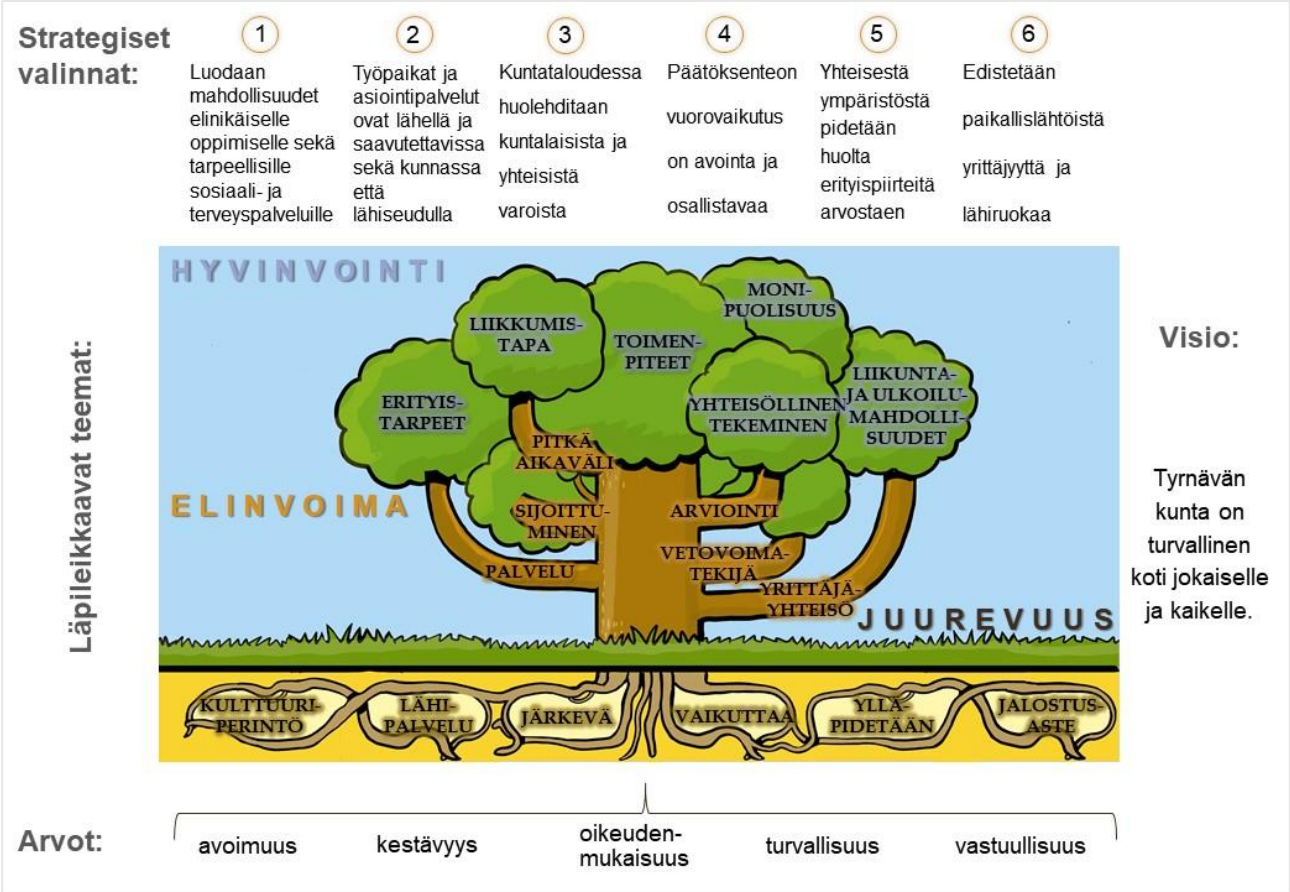

Kuva 2. Kuntastrategian yhteenvetokuvassa tiivistyvät läpileikkaavien teemojen strategiset sisällöt.

2.2. Nykytilanne

Tyrnävän kunnan elinkeinojen kehittäminen on ollut osa hallinto- ja kehittämisosaston toimintaa. Se on toiminut pienellä resurssilla, mikä väistämättä vaikuttaa tekemisen tehokkuuteen. Elinkeinojen kehittämiseen on viime vuosina ohjattu 0,1–0,6 henkilötyövuoden panos osina kehittämispäällikön ja elinvoimakoordinaattorin työtehtäviä. Sittemmin elinvoimakoordinaattorin tehtävänimike on lakkautettu. Elinkeinopalvelut yrittäjille on käytännössä hoidettu Oulun seudun uusyrityskeskuksen ostopalveluna.

Vuonna 2021 Tyrnävän kunnassa tehdään useita uudistuksia elinkeinojen kehittämisen osalle. Kunta on perustanut Kehitysyhtiön, jonka tulevan rekrytoinnin myötä kunnassa on ensimmäisen kerran vähintään kokonainen henkilötyövuosi elinkeinojen kehittämiseen. Yhteistyötä Oulun seudun uusyrityskeskuksen kanssa elinkeinopalvelujen osalta jatketaan ostopalveluna. Sen lisäksi tyrnäväläisille yrityksille mahdollistetaan huhtikuusta 2021 alkaen Yritystulkin käyttäminen.

Verkkosivupohjaisen Yritystulkin monipuolisten palveluiden käyttö on yrityksille ja yksityisille täysin maksutonta Tyrnävän kunnan kustantamana. Yritystulkista löytyy selkeät ohjeet niin yrityksen perustamisen suunnitelmien tueksi kuin jo toimivien yritysten kehittämistä ja investointeja koskevien laskelmien laatimiseen ja rahoitusvaihtoehtojen arviointia varten. Yritystulkin lomakkeet ja ohjeet auttavat päivittäisessä työssä sekä talouden suunnittelussa ja vaihtoehtoisten etenemismallien vertailussa.

Tyrnävän kunnan vuonna 2020 uudistuneille verkkosivulle valmistuu keväällä 2021 yritysten palveluhakemisto aikaisemmilla verkkosivuilla olleen yrityshakemiston tilalle.

2.2.1. Tilastoja ja tutkimuksia

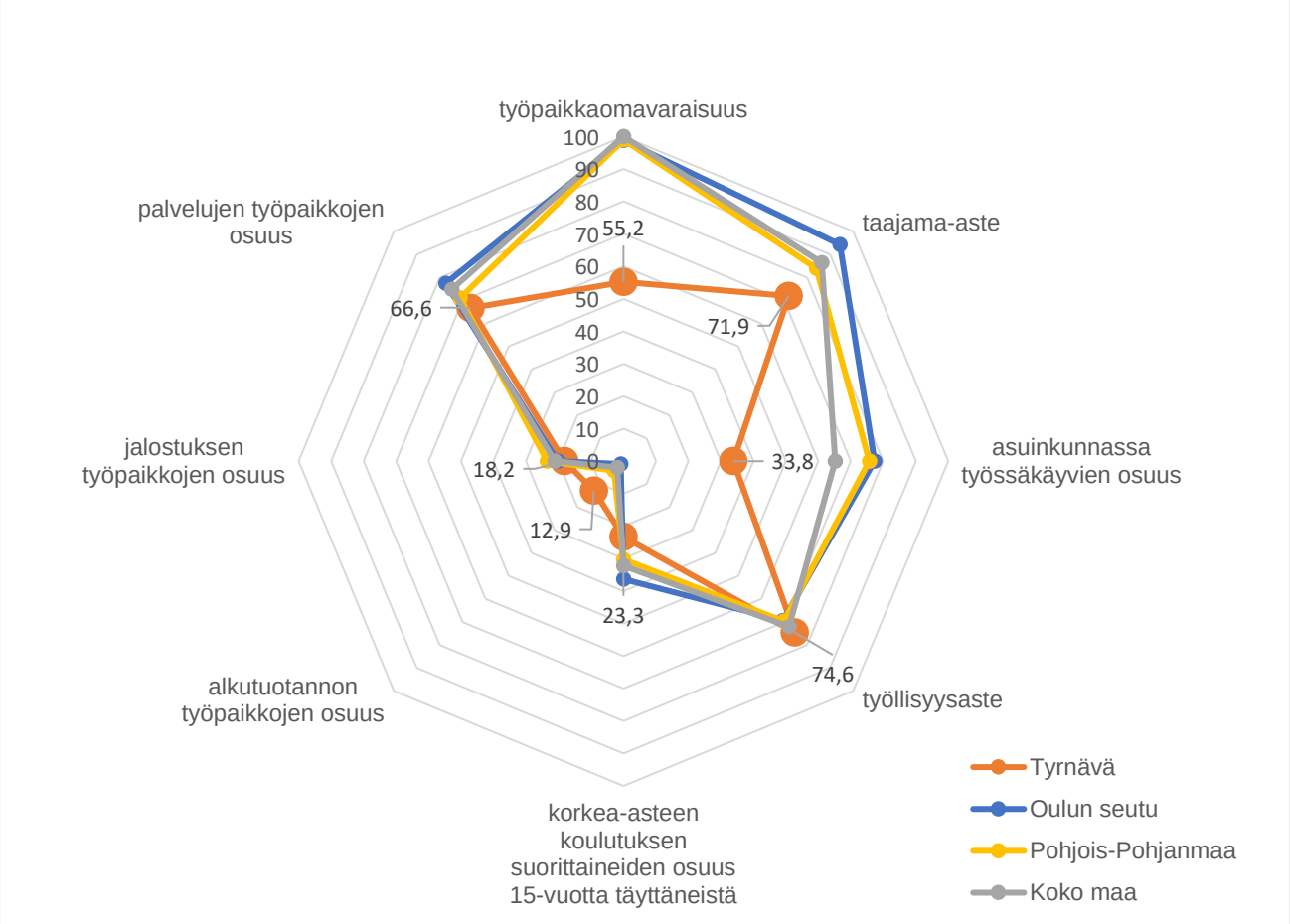

Kuva 3. Tyrnävän kunnan osuudet verrattuna Oulun seudun, Pohjois-Pohjanmaan maakunnan ja koko maan kuntien keskimääräisiin osuuksiin (Lähde: Tilastokeskus).

Koko maan työpaikkaomavaraisuus on 100 %, Pohjois-Pohjanmaan lähes sama ja Oulun seudun kuntien yhtenäisenä työssäkäyntialueena miltei 99 % Tyrnävällä työpaikkaomavaraisuus on 55,2 % ja asuinkunnassa työssäkäyvien osuus on 33,8 %, selkeästi vähemmän kuin seudulla keskimäärin. Tyrnävän työllisyysaste 74,6 % on hieman parempi kuin vertailualueilla. Tiedot ovat vuodelta 2018.

Tyrnävällä selkeästi korostuu alkutuotannon työpaikkojen osuus 12,9 % vertailualueisiin verrattuna. Koko maassa alkutuotannon työpaikkojen osuus on vain 2,7 %. Jalostuksen työpaikkojen osuus 18,2 % ja palvelujen työpaikkojen osuus 66,6 % jäävät vertailualueita pienemmiksi. Tiedot ovat vuodelta 2018.

Korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden osuus 15-vuotta täyttäneistä 23,3 % on Tyrnävällä pienempi kuin Oulun seudulla maakunnassa ja koko maassa keskimäärin. Tyrnävän taajama-aste on 71.9 %, kun Oulun seudun kunnissa se on keskimäärin 94 %. Tiedot ovat vuodelta 2019.

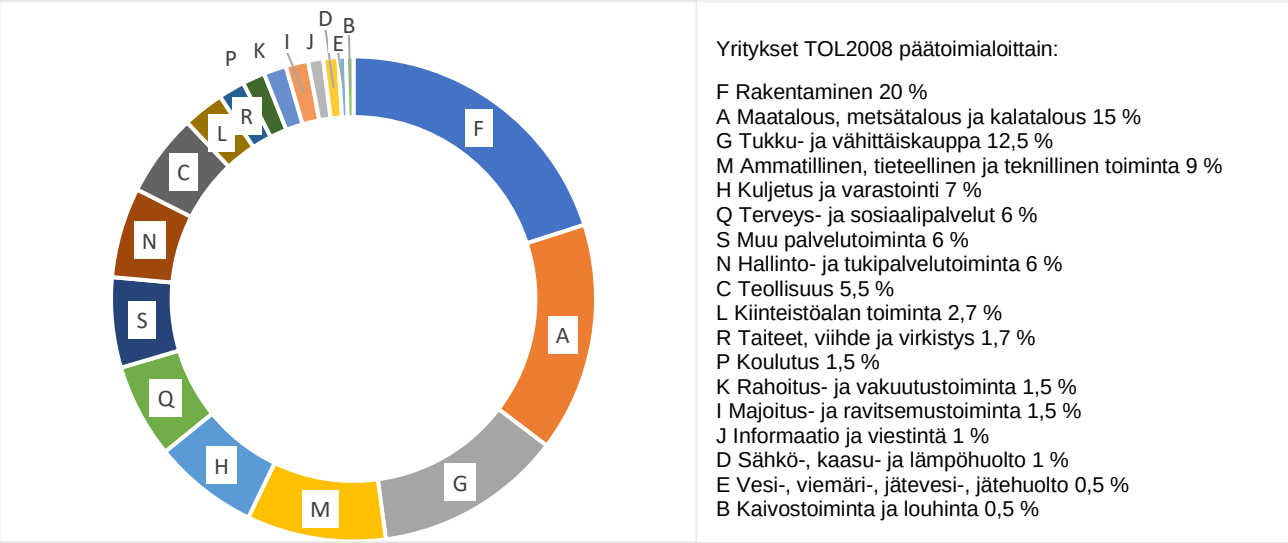

Kuva 4. Yritykset päätoimialoittain. (Lähde: yritysrekisteri 03/2021)

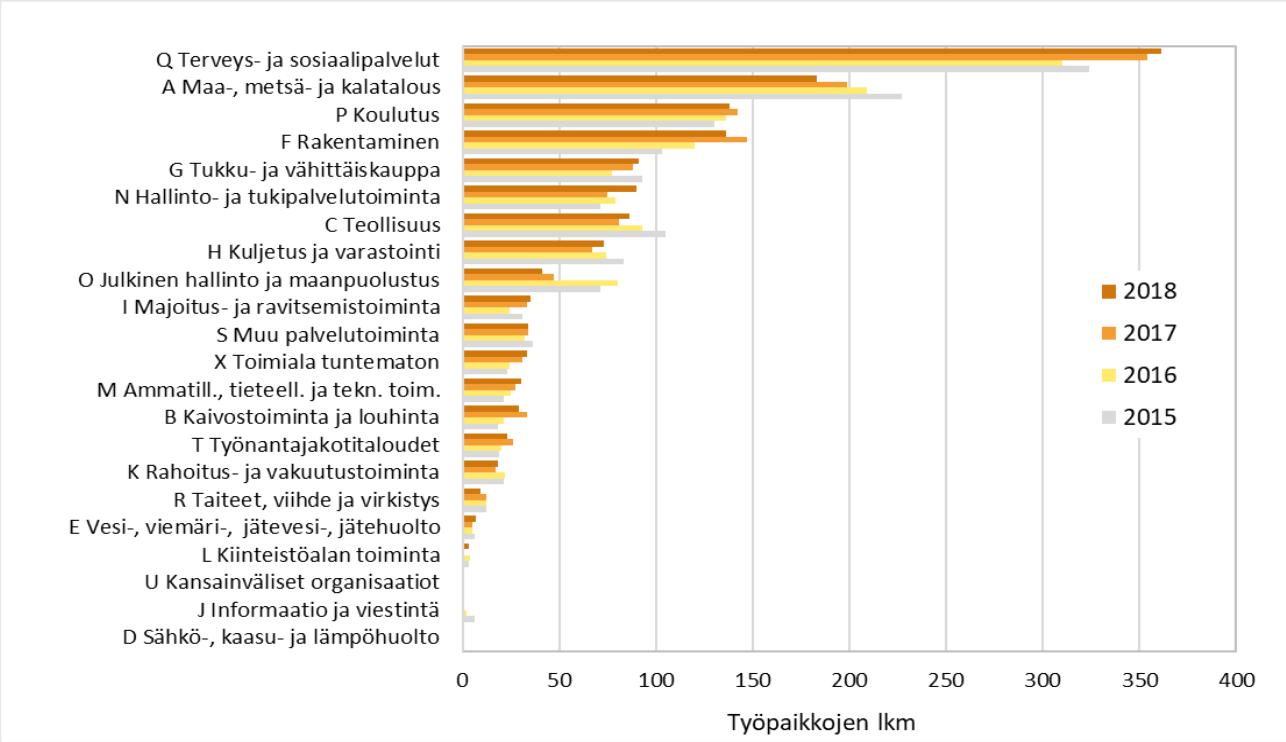

Kuva 5. Työpaikat toimialoittain Tyrnävällä (Lähde: Tilastokeskus/Työssäkäynti SeutuNet Oulun Seutu)

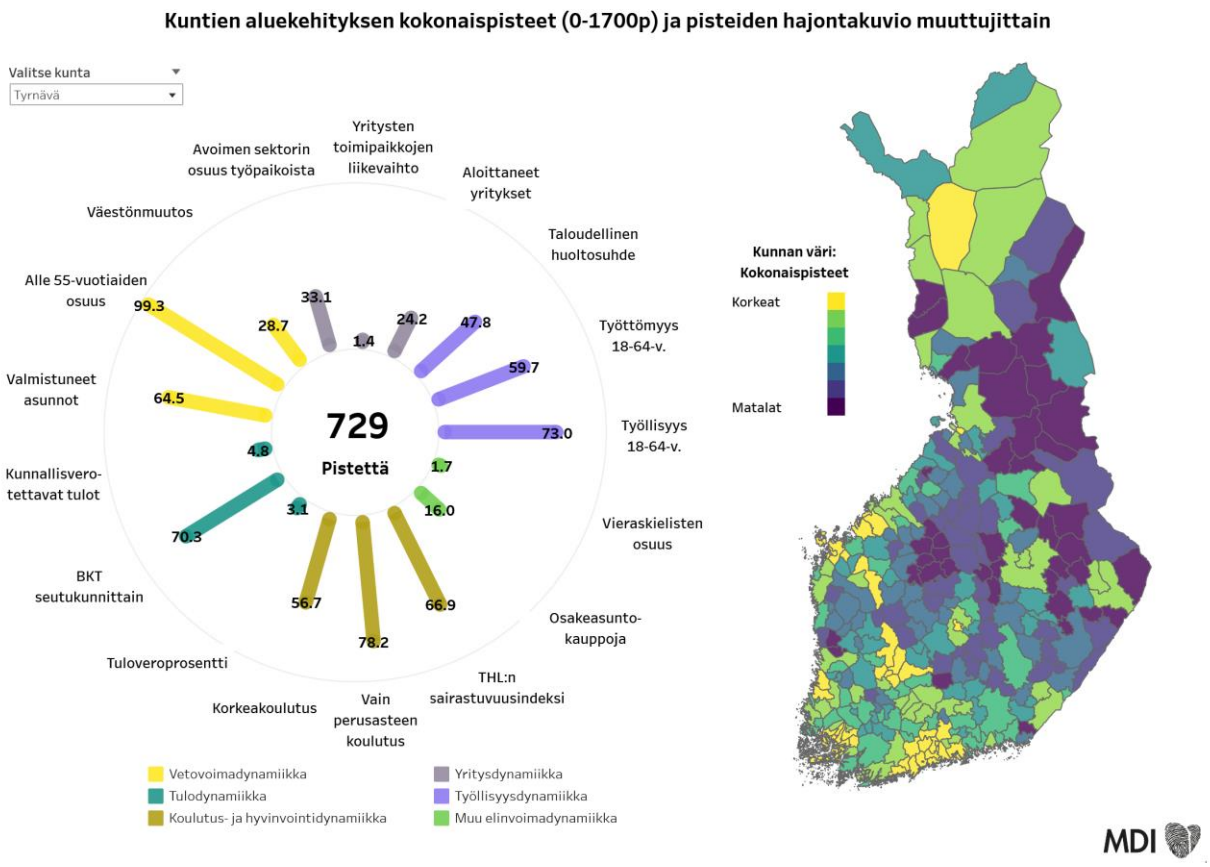

Kuva 6. Aluekehityksen laajan tilannekuvan Tyrnävän kokonaispisteet (Lähde: MDI, 10.3.2021, (https://www.mdi.fi/tietopalvelu/laaja_tilannekuva/))

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI julkaisee Suomen kunnista vuosittain alueiden kehitystä tarkastelevan tilannekuvan. Kokonaisindeksi (AKI) vertailee kuntien työllisyyden, vetovoiman, yritystoiminnan, koulutuksen ja hyvinvoinnin sekä talouden kehittymistä yhteensä 17 tilastollisella muuttujalla. Kunkin indikaattorin perusteella heikoin kunta saa 0 pistettä ja parhaiten pärjäävä 100 pistettä. Kunkin dynamiikan pisteet muodostuvat 2–3 indikaattorin yhteispistemäärästä. Vuoden 2020 indeksissä kuntien todellisten pisteiden vaihteluväli on 197–1497 pistettä. Kartalla kuntien väri määräytyy kokonaispisteiden perusteella siten, että kussakin luokassa on yhtä monta kuntaa. Tyrnävän kunta sijoittuu kaikkien kuntien kokonaispisteiden vertailussa keskimääräisten kuntien luokkaan.

Liitteeseen 1 on koottu MDI:n Suomen kuntien aluekehityksen laajan tilannekuvan Tyrnävän sijoittuminen aluekehityksen työllisyys-, yritys-, vetovoima-, tulo-, koulutus- ja hyvinvointi- sekä muun elinvoiman dynamiikkakentissä. MDI julkaisee myös kuntien aluekehitysindeksin ja omien arvioiden vertailun, jonka osalta Tyrnävän vastauksia ei valitettavasti ole käytettävissä, koska tähän kuntapäättäjille ja ylimmille viranhaltijoille osoitettavan kyselyn vastaajamäärä on ollut Tyrnävän kunnan osalta vähemmän kuin 3 vastaajaa.

2.2.2. Kokemuksia

Elinkeinojen kehittämisen palveluiden murrosvaiheessa halusimme selvittää lähtötilannetta paikallisten yritysten kokemalle palvelutasolle niin kunnan kuin elinkeinopalvelujen osalta. Taloustutkimuksen laatima kuntien yrityskokemustutkimus toteutettiin Tyrnävälle helmi-maaliskuussa 2021. Taloustutkimus haastatteli tutkimuksessaan 50 tyrnäväläistä yritystä, joista lähes 50 % oli yksinyrittäjiä ja muutkin pieniä, 2–20 henkeä työllistäviä ja liikevaihdoltaan alle

5 miljoonan euron yrityksiä. Haastateltavat yritykset oli valittu satunnaispoiminnalla kiintiöitynä maatalousyritysten, kaupan-, palvelu- ja teollisuudenalan yritysten kiintiöihin.

Toteutetun yrittäjäkyselyn mukaan Tyrnävän kunnan elinkeinotoiminnassa on kehitettävää. Yrittäjät eivät tällä hetkellä koe kuntaa kovin aktiivisena toimijana yritysten toimintaympäristön kehittämisessä. Kokonaisarvosanat jäävät heikoiksi (4-5) tai välttäviksi (6-7). Kuitenkin vastausten vaihteluväli on useimmissa kunnan toimintoja koskevissa kysymyksissä ääripäästä toiseen eli yritysten kokemus kunnan toiminnasta on epäyhtenäinen. Kokonaisarvosanojen perusteella parannettavaa toiminnassa kuitenkin on.

Seurantatutkimuksessa on syytä tarkistaa, miten nyt tehtävät muutokset tulevat vaikuttamaan yrittäjien kokemukseen kunnasta. Kuntaa koskevat väittämät heikoimmasta vahvimpaan olivat:

- Kunta edistää toiminnallaan yritysten menestymistä (4,12)
- Mielestäni kunta on vetovoimainen yritysten sijaintipaikkakunta (4,51)
- Kunta reagoi tarvittaessa nopeasti muuttuviin tarpeisiimme (4,57)
- Hankinnoissaan kunta huomioi riittävästi paikallisia yrityksiä (4,82)
- Kunta huomioi riittävästi yrittäjien ja yritysten tarpeita (4,96)
- Kunta viestii asioistaan avoimesti ja aktiivisesti (5,38)
- Vuorovaikutus kunnan kanssa on helppoa (5,87)
- Olen kokonaisuudessaan tyytyväinen kuntaan yrityksen sijaintipaikkana (6,49)
- Luotamme yrityksemme tulevaisuuteen kunnassa (6,94)
- Asiointi kunnan virastojen kanssa sujuu hyvin (6,98)
- Yrityksen toimintaympäristö kunnassa on turvallinen (7,40)

Kysyimme myös yrittäjien odotuksia juuri perustettua Kehitysyhtiötä kohtaan. Saimme yhteensä 32 toivetta palveluista, joita yrittäjät haluavat jatkossa kehitysyhtiöstä saada. Kunnan ja yritysten yhteistyön ja aktiivisen vuorovaikutuksen lisäämisen ohella kehitysyhtiöltä halutaan rahoitusmahdollisuuksia, apua investointi- ja kehittämishankkeiden valmistelussa, toimitiloja, tontteja, rekrytointitukea, aluemarkkinointia, yhteisiä tilaisuuksia ja koulutusta. Samalla kehitysyhtiöstä halutaan yhteistä olohuonetta, pop-up myymälän toimipaikkaa, yhteistoimintaa ja innovointia elinkeinotoiminnan kehittämiseksi.

Osa vastaajista haluaa saada kehitysyhtiöstä yritysneuvontaa. Osa puolestaan toteaa sitä olevan saatavilla riittävästi jo nykyisellään. Yritysasiamies, yrityksen perustamispalvelut ja maatalouspalvelut nousevat myös yksittäisissä vastauksissa esiin nousseiksi tarpeiksi.

Kuva 7. Sanapilvi vastauksista kysymykseen palveluista, joita yritykset haluavat Kehitysyhtiöstä saada.

3. Visio 2025

Tyrnävän kunnan työpaikkaomavaraisuus* on 75 %. Edelleen tyrnäväläiset työllistyvät Oulun seudulle ja myös muista seudun kunnista käydään töissä Tyrnävällä. Väkiluku on kasvanut uusien työpaikkojen tuoman muuttovoiton seurauksena. Taajamien palvelutarjonta on parantunut ja monipuolistunut.

Alkutuotannon jalostusaste on noussut. Bio- ja kiertotalouden aihiot ovat konkretisoituneet yritystoiminnaksi. Jalostuksen osuus työpaikoista** on 25 %.

Tyrnävän kehitysyhtiö on vakiinnuttanut toimintansa yritysten paikallisena keskustelukumppanina ja innovaatioiden sparraajana. Kehitysyhtiön tuella on pystytty hyödyntämään hankerahoitusta yritysten toimintojen kehittämiseen.

*) Tyrnävän työpaikkaomavaraisuus uusimmalla saatavalla vuoden 2018 tiedolla on 55,2 %. Tilastokeskus 2021. Työpaikkaomavaraisuus muodostuu alueella työssäkäyvän ja alueella asuvan työvoiman välisestä suhteesta.
**) Jalostuksen osuus työpaikoista uusimmalla saatavalla vuoden 2018 tiedolla on 18,2 %. Tilastokeskus 2021. Työpaikkamäärän kasvun keskittyessä jalostukseen tavoitteellisen osuuden saavuttaminen tarkoittaisi noin 140 työpaikan lisäystä ja työpaikkojen määrän kasvun keskittymistä jalostuksen toimialalle.

4. Strategiset tavoitteet

Tyrnävän kunnan elinkeinotoimen nykytilaa ja strategiakauden tavoitteita vuoteen 2025 on tarkasteltu PESTE -analyysin näkökulmia hyödyntäen liitteessä 2. Tähän kappaleeseen on koottu strategiakauden keskeinen tekeminen.

4.1. Yritysystävällinen Tyrnävä

Perustukset kuntoon

Kunnan, elinkeinopalveluiden ja kehitysyhtiön työnjaon ja toimintatapojen vakiinnuttaminen. Tiedonkulun kehittäminen. Kuvataan toimintaprosessi työnjaosta ja sovitaan hallinnollisten rakenteiden rinnalle käytännön tekemisen työnjaosta. Tiivistetään yhteistyötä Oulun Seudun uusyrityskeskuksen kanssa. Kehitysyhtiön verkkosivuilta on saatavilla yrityksille ajankohtainen tietopaketti ja yhteydenotot ohjataan yhden luukun periaatteella. Kootaan uuden yrittäjän paketti eli valmiit sabluunat uusien yritysten tai yrittäjäkontaktien hoitamista varten, jotta asiointi on nopeaa ja yrittäjän ensikontakti kuntaan helppoa.

Yhteistyötä yrittäjien kanssa

Huolehditaan nykyisten ja tulevien yritysten tarpeista aktiivisesti ja ratkaisukeskeisesti. Pidetään aktiivisesti yhteyttä toimitiloja etsiviin yrityksiin. Järjestetään yrittäjätilaisuuksia eri teemoilla. Aikaisemmin on järjestetty kunnanjohtajan aamukahveja, yrittäjäiltoja sekä tilaisuuksia yrittäjyydestä kiinnostuneille ja aloitteleville yrittäjille eri teemoilla. Mietitään, jatketaanko samalla repertuaarilla vai mitä uutta kehitetään rinnalle. Aktivoidaan yritysvierailut ja muu yhteydenpito kunnan ja yritysten välillä. Mietitään kotipesä Tyrnävän osaamista -brändille ja lisätään sekä sen näkyvyyttä että vaikuttavuutta. Pidetään yllä alkutuotannon vahvaa osaamista ja olemassa olevan perunaklusterin toimintaedellytyksiä myös oppi- ja tutkimuslaitosyhteystyötä edistäen.

Tontteja ja toimitiloja

Selvitetään tontti- ja tilatarpeet sekä tarjonta Tyrnävällä. Tarjonnan monipuolistaminen erilaisten yritysten tarpeisiin. Tonttien markkinoinnin suunnitelmallinen tehostaminen. Uudisrakentamisessa ja korjausrakentamisessa kiinnitetään huomiota rakennusten ulkonäköön ja energiatehokkuuteen.

Tonttien ja tilojen markkinointi seudullisessa toimitilapörssissä ja esittelyt kunnan verkkosivuille. Selvitetään tarve ja toteutusmahdollisuus yhteisölliselle toimitilalle (vrt. 2019 HUB-kokeilu).

Yritysaktiivisuus kunnan toiminnassa: päätöksenteosta julkisiin hankintoihin

Kehitysyhtiön ja kunnan välinen työnjako. Kunnan päätöksenteossa tehdään yritysvaikutusten arviointia osana ennakkovaikutusten arviointia. Huolehditaan, että niin henkilöstö kuin päättäjät ovat yritysaktiivisia. Tuetaan kuntalaisten myönteistä asennetta yrittäjyyteen. Kehitetään ja vakiinnutetaan hankintatiimin toiminta. Hankinta- ja teematilaisuuksia sekä henkilöstölle että yrittäjille. Hankintavuoropuhelun virkistäminen yrittäjien kanssa. Viestinnän tehostaminen hankintojen ajankohtaisista asioista.

Yritysaktiivinen Tyrnävä näkyy, kuuluu ja houkuttelee

Viestitään positiivisesti yrittäjyydestä, yrittäjätilaisuuksista ja -tapahtumista. Nostetaan yrittäjätarinoita ja kasvoja yritysten takaa esiin mediassa ja somessa. Osallistutaan alueellisiin yritystilaisuuksiin. Kehitetään mainontaa ja markkinointia suunnitelmallisesti, huolehditaan tarkoituksenmukaisesta budjetoinnista. Yrittäjyyskasvatusta tarjotaan kaikilla kouluasteilla. Yrittäjyys on vaihtoehto, sisäinen markkinointi. Huolehditaan, että sisääntuloväylät ovat houkuttelevia ja Tyrnävä näkyy. Huolehditaan yritysalueiden viihtyisyydestä jo suunnitteluvaiheessa. Torielämän virkistäminen ja torin viihtyisyyden lisääminen.

4.2. Hankkeet ja yritystoiminnan tuet hyötykäyttöön

Hyödynnetään aktiivisesti kuntaan saatavaa ulkoista rahoitusta kehityksen ja hyvinvoinnin tukena. Ulkoinen rahoitus voidaan jakaa kansalliseen ja EU-rahoitukseen. Kehitysyhtiö selvittelee yritysten kanssa mahdollisuuksia hyödyntää eri rahoituslähteitä elinkeinojen ja yritystoiminnan kehittämisen tukena. Elinkeinojen kehittämisen osalta osallistutaan rahoitushakuihin, joiden kautta voidaan merkittävästi edistää yritysten toimintaympäristön kehittämistä.

Business Finland tarjoaa rahoitusta tutkimukseen, tuotekehitykseen ja monenlaisiin liiketoiminnan kehittämisen tarpeisiin erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille. Suuret yritykset ja tutkimusorganisaatiot voivat saada rahoitusta yhteisiin projekteihin pk-yritysten kanssa. Myös ministeriöt ja Sitra tarjoavat kansallista rahoitusta. Lisäksi kannattaa selvittää erilaisten säätiöiden ja rahastojen tarjoamat rahoitusmahdollisuudet.

EU:n alueiden kehittämisrahoitusta myönnetään välittävien organisaatioiden eli Leader toimintaryhmien, ELY-keskusten ja maakuntien liittojen kautta. Tyrnävällä sijaitseva yritys voi saada Nousevan Rannikkoseudun Leader -rahoitusta, kun sen liikevaihto on enintään 2 miljoonaa euroa. Sitä voi hakea investointihankkeeseen, liiketoiminnan käynnistämiseen, yrityshankkeeseen sekä yleishyödylliseen kehittämishankkeeseen. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus myöntää yritysten kehittämistukia ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) sekä Euroopan maaseudun kehittämisrahaston rahoituksia. Pohjois-Pohjanmaan liitto rahoittaa Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) mukaisia toimenpiteitä. Yritystukien ja maaseudun kehittämistukien hakuaika on jatkuva.

4.3. Elinkeinot tukemaan hiilineutraali Tyrnävä -tavoitteiden saavuttamista

Tyrnävän kunta on vuonna 2016 liittyessään Hinku-verkostoon sitoutunut vähentämään päästöjä 80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Tyrnävän kunnassa valmistellaan Hinku-työryhmässä resurssiviisasta tiekarttaa ohjaamaan toimenpiteitä päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi. Elinkeinojen kehittämisen näkökulmat on hyvä kirjoittaa sisään valmisteltavaan tiekarttaan. Tiekartassa kuvataan nykytila, asetetaan tavoitteet ja määritellään konkreettiset toimenpide-ehdotukset viidellä kaistalla: 1) Energiantuotanto ja -kulutus 2) Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne, 3) Kulutus ja materiaalikierrot, 4) Ruoantuotanto ja -kulutus sekä 5) Veden käyttö ja luonnonvedet.

Elinkeinojen kehittämisen näkökulma on näille tiekarttaan nostettaville teemoille läpileikkaavana tarkasteltava kokonaisuus. Energiantuotanto ja kulutus käsittää energiansäästön ja energiantehokkuuden sekä uusiutuvan energian käytön. Nämä teemat koskettavat kuntaorganisaation ohella laajasti kunnan muita toimijoita ja elinkeinoelämän ratkaisuilla on keskeinen merkitys niille asetettavien tavoitteiden toteutumiselle. Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne ei myöskään ole yksin kunnan käsissä. Etenkin niihin liittyvien uusien käyttövoimien ja uusien palvelujen osalta elinkeinojen kehittämisen toimenpiteillä voi olla ratkaisevaa merkitystä. Kulutus ja materiaalikierrossa materiaalien uusiokäyttö, uudet liiketoiminnan mahdollisuudet ja uudet ohjauskeinot sijoittuvat samaan kehittämisen toimenpiteiden valinnan mahdollisuuksiin. Ruoantuotannon ja kulutuksen saralla ruoantuotannon ja jalostuksen osalta elinkeinoelämän toimijat ovat avainasemassa. Veden käyttö- ja luonnonvedet kaistalla uudet menetelmät syntyvät pitkälti tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän yhteistyössä.

Elinkeinostrategiasta jalkautettavien toimenpiteiden osalta tulee tarkastella niiden vaikuttavuutta kunnassa asetettaviin resurssiviisaan tiekartan tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Siinä onnistutaan parhaiten tekemällä tiivistä yhteistyötä Hinku-työryhmän kanssa.

5. Tekemisen kärjet

5.1. Tehtävänä parantaa Tyrnävän yritysmyönteisyyttä

Tyrnävän kunnan elinkeinojen kehittäminen on pitkään kärsinyt resurssivajeesta, mikä väistämättä on heijastunut tekemisen tehokkuuteen. Puutteet on tiedostettu ja niitä on pyritty paikkaamaan toimintaympäristöä kehittämällä. Nyt tehtyjen ja tehtävien uudistusten vaikutusta on syytä seurata tarkoin. Tarkoituksenmukaista ei ole uudistus itsessään, vaan löytää sujuva tapa viedä alueen elinvoimaa eteenpäin kunnan, Kehitysyhtiön ja yrittäjien yhteisvoimin.

Yritysmyönteisyys Tyrnävälle ei synny automaationa, vaan vaatii toimenpiteitä ja asenneilmaston tarkistamista niin kuntaorganisaation henkilöstön, kuntapäättäjien kuin tulevan Kehitysyhtiön henkilöstönkin osalta. Yhteistyö niin näiden keskeisten organisaatioiden välillä kuin sidosryhmien kanssa on myös oltava sujuvaa ja mutkatonta, koska jatkossakin asioita valmistellaan usealla taholla. Yritysmyönteisyys muodostuu rakentavan tekemisen kautta, kun perusteet on saatu kuntoon ja jokainen tietää ketjussa oman roolinsa. Tuloksena tulee olla hedelmällinen yhteistyökenttä, jossa toimivat ja asioivat yritykset tulevat tarpeineen huomioiduiksi oikea-aikaisesti ja valmistelusta edetään niin Kehitysyhtiön kuin kunnan hallintorakenteessa päätöksentekoon ripeästi.

5.2. Tehtävänä laajentaa yrityspohjaa

Tyrnävän olemassa oleva yrityskanta on monipuolinen. Yritysten toimialat painottuvat keskimääräistä vahvemmin alkutuotantoon ja jalostuksen toimialalla työpaikkoja on Tyrnävällä keskimääräistä vähemmän. Tyrnävän yrityspohjan kehittämisen lähtökohtana on tuoda kunnassa toimivien yritysten rinnalle markkinoille sopivia kilpailijoita ja edelleen kehittää Tyrnävän yrityspohjaa vahvistaen kunnan erityispiirteitä. Uudet kuntaan sijoittuvat yritykset voivat olla muualta muuttavia, yritystoimintaa laajentavia, uusia yrittäjiä tai uusien innovaatioiden kautta syntyvää liiketoimintaa. Tavoitteena on, että aloittavia yrityksiä on kunnassa vuositasolla enemmän kuin yritystoiminnan lopettavia.

Kehitysyhtiö yhteistyössä kunnan kanssa profiloi kunnan yritysalueiden kokonaisuuksia ja luonnetta sekä kehittää niiden yrityspohjaa klustereiksi, joissa olemassa olevat yritykset hyötyvät toisistaan ja vahvistavat toistensa olemassaoloa. Sijainnin haaste on tätä kautta mahdollista kääntää mahdollisuudeksi ja vahvuudeksi. Yrityskannan monipuolistuminen vahvistaa samalla myös yritysten kotimarkkinoita ja sitä kautta helpottaa niiden sijoittumista kuntaan.

5.3. Tehtävänä alkutuotannon jalostusasteen nostaminen

Tyrnävän elinkeinoelämä on alkutuotantovaltainen. Maatalous, metsätalous ja kalatalous on toiseksi työllistävin toimiala ja se kattaa 15 % yrityksistä. Tyrnävän vahvuus on elinvoimainen alkutuotanto ja sen ympärille syntynyt korkealaatuinen siemenperunan tuotanto. Tätä vahvuutta voidaan edelleen korostaa ja laajentaa sitoutumalla kehittämään ja tutkimaan maatalouden elintarviketuotannon ja sen sivuvirtojen innovaatiopotentiaaleja. Tyrnävän tulevaisuuden yritystoiminnan ympärille kasvavat klusterit voivat edustaa esimerkiksi elintarvike-, bio- ja kiertotalousklusteria. Bio- ja kiertotalouden kehittämiseen on myös saatavilla rahoitusta tällä hetkellä useista kanavista.

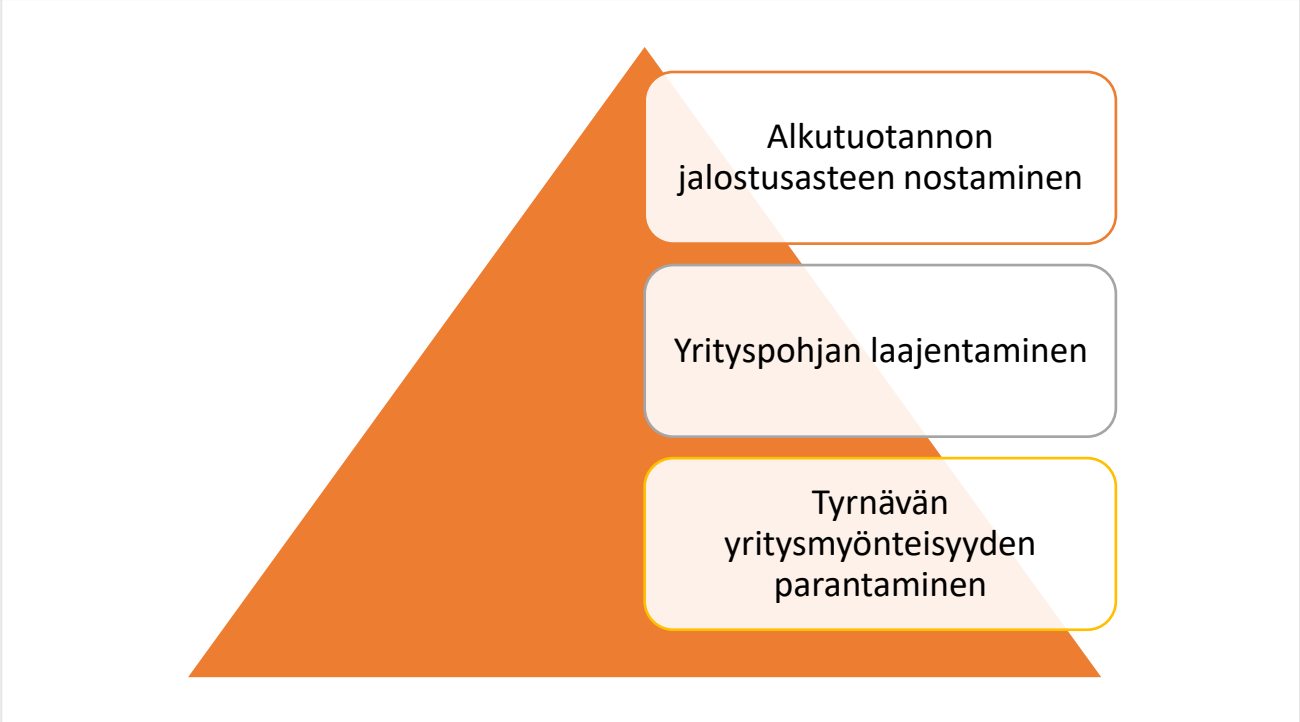

Kuva 8. Elinkeinostrategian 2025 kehittämisen kärjet.

6. Jatkotoimenpiteet

Kehitysyhtiön toiminnan käynnistymisen myötä keskeistä on tarkastella kunnan ja Kehitysyhtiön toiminnan rajapinta ja tekemisen roolit. Elinkeinostrategian strategiset tavoitteet ja tekemisen kärjet konkretisoituvat vuosittain laadittavan toteuttamissuunnitelman kautta, jossa yhteydessä tarkastellaan elinkeinostrategian ajantasaisuus. Siinä tulee kuvata konkreettisesti ne lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteet, joilla asetetut tavoitteet tullaan saavuttamaan. Samalla esitetään mittarit ja indikaattorit tavoitteiden saavuttamisen ja kehityksen seurannalle. Keskeisten mittareiden on hyvä olla myös seudullisesti, kansallisesti ja kansainvälisestikin vertailtavissa.

Lähtötason kuvantamista varten toteutettu Taloustutkimuksen yrityskokemustutkimusta vastaava selvitys tullaan toistamaan kahdesta kolmeen vuoden kuluttua nyt tehtyjen ja lähiaikoina tehtävien muutosten kehityssuuntien todentamiseksi.

MDI:n Aluekehityksen dynamiikkakenttä kunnittain (MDI, 10.3.2021), mukana kaikki Suomen kunnat ja korostettuna Oulun seudun kunnat

Koko aineisto: https://www.mdi.fi/tietopalvelu/laaja_tilannekuva/

Työllisyysdynamiikka, Tyrnävä 180,5

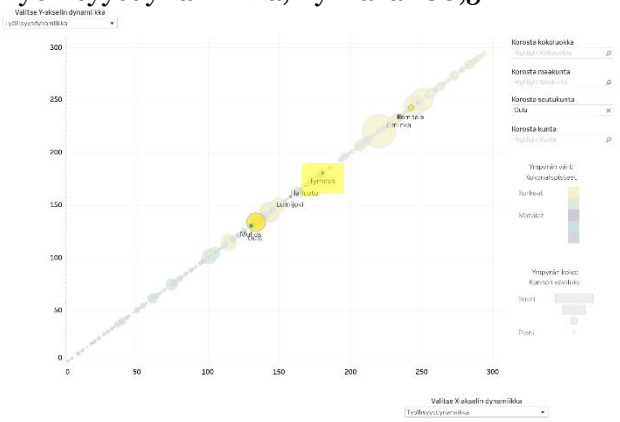

- taloudellinen huoltosuhde
- työttömyys 18-64 -vuotiaat
- työllisyys 18-64 -vuotiaat

Yritysdynamiikka, Tyrnävä 58,7

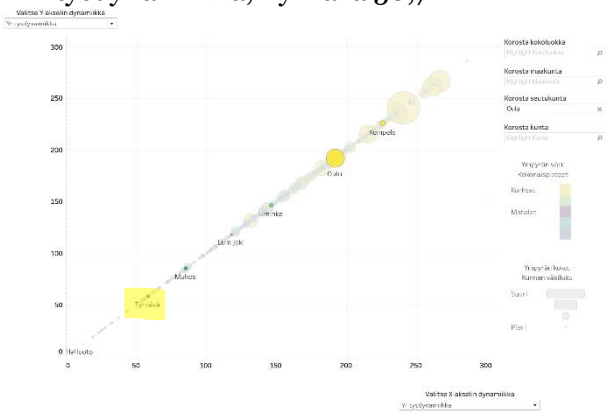

- avoimen sektorin osuus työpaikoista
- yritysten toimipaikkojen liikevaihto
- aloittaneet yritykset

Vetovoimadynamiikka, Tyrnävä 192,5

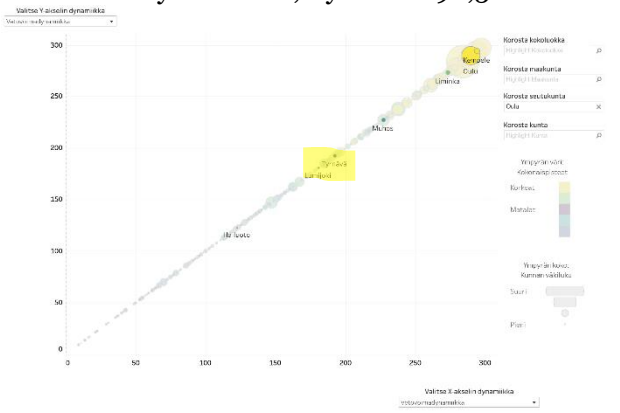

- valmistuneet asunnot
- alle 55-vuotiaiden osuus
- väestönmuutos

Tulodynamiikka, Tyrnävä 75,8

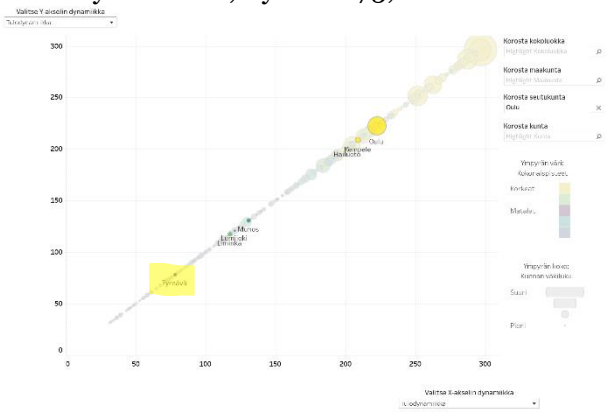

- tuloveroprosentti
- bkt seutukunnittain
- kunnallisverotettavat tulot

Koulutus- ja hyvinvointidynamiikka, Tyrnävä 201,7

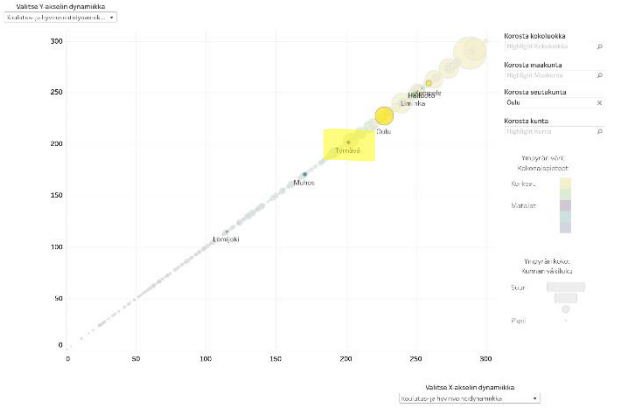

THL:n sairastuvuusindeksi
- vain perusasteen koulutus
- korkeakoulutus

Muu elinvoimadynamiikka, Tyrnävä 17,7

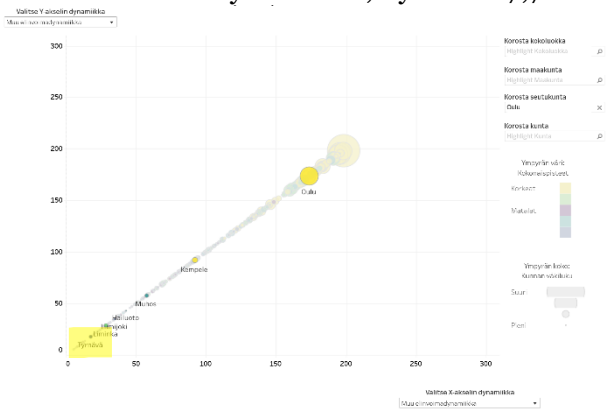

- vieraskielisten osuus
- osakeasuntokauppoja

PESTE-analyysi Tyrnävän elinkeinojen nykytilasta ja strategisesta tavoitetilasta 2025

Näkökulma	Nykytila	Tavoite 2025
Poliittinen - paikallinen - valtakunnallinen - EU-taso	- Tyrnävällä tahtotila elinvoiman kehittämiseen, resurssia lisätty - Kansallisilla toimilla torjutaan pandemian vaikutuksia - Alueille uuden ohjelmakauden mahdollisuudet	- Elinvoimaisuus vahvistunut toimenpiteiden myötävaikutuksella - Uudistuvien työ- ja toimintatapojen sekä rahoituskanavien mahdollisuudet osataan hyödyntää Tyrnävän kehitykseen
Taloudellinen - kuntatalous - työn tekemisen murros - jalostusaste	- Kireä kuntatalous edellyttää monipuolisia toimenpiteitä - Etätyö ja etäyhteydet joustavat pandemia-ajan työtilanteessa - Elinvoimaisen alkutuotannon tuotteet viedään jalostettavaksi muualle	- Elinvoiman kehittämiseen on ohjautunut omarahoituksen tuella ulkoista rahoitusta - Etätyöstä opittu sijaintivapaa tapa tehdä hyödynnetään kaupunkiseudun reunalla - Jalostusaste on noussut
Sosiaalinen - väestön demografia - työpaikkaomavaraisuus	- Tyrnävällä on suhteellisesti paljon alle 15-vuotioita (30,8 %) ja asuinkunnassa työssäkäyvien osuus on melko pieni (33,8 %) - Työpaikkaomavaraisuus on 55,2 %	- Tyrnävä on edelleen houkutteleva paikka lapsiperheille - Työpaikkaomavaraisuus kasvaa uusien työpaikkojen myötä
Teknologinen - digitalisoituminen - saavutettavuus - alkutuotanto	- Olemassa oleva valokuituverkko mahdollistaa palvelujen kehittämisen ja hyödyntämisen - Koettu etäisyys nousee saavutettavuuden haasteeksi - Tutkimuslaitosyhteistyö nostaa uusia teknologioita alkutuotantoon	- Valokuituverkon mahdollisuuksia on hyödynnetty - Digitalisaatiota hyödyntävä palvelutoiminta parantaa saavutettavuutta - Uudet avaukset johtavat uusiin liiketoimintoihin ja kaupallistamiseen
Ekologinen - hiilineutraalisuus - uusiutuva energia ja biotalous - kiertotalouden kehitys	- Tyrnävällä Hinku-laskennan kokonaispäästöjen muutos on –13% vuoden 2007 tasosta - Resurssiviisaaseen tiekarttaan mietitään toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseen	- Hiilijalanjäljen päästökehityksessä on edetty lähemmäksi vuoden 2030 –80 % tavoitetta - Valmistellut hankkeet uusiutuvan energian ja bio- ja kiertotalouden aloilla ovat edenneet käytännön toimiksi

Tyrnävä – paikka kasvaa!

TYRNÄVÄN kunta

2021